

אמר, תורה [למדתי וגמרא] הבנתי וחכמה למדתי ושמוש עשיתי, שאלו יהיו כל בני אנוש של העולם סופרים, לא יוכלו לכתב, ולא חסרו תלמידי מחכמתי אלא כמכחול בעין, ואני מרבתי אלא כמי ששותה בים. ולא היה אלא להחזיק טובה לרבתי יותר ממנו.

והיו שואלים ממנו באותו סנדל של יבום, עד שיעצה נשמתו ואמר טהור. ולא היה שם רבי עקיבא. כשיעצה השבת, מצא אותו רבי עקיבא שמת. קרע בגדו ושרט כל בשרו, ודם ירד ונמשך על זקנו. היה צונח ובוכה. יצא החוצה ואמר: שמים שמים, אמרו לשמש וללבנה, שהאור שהיה מאיר יותר מהם הרי נחשף.

אמר רבי יהודה, בשעה שנשמת הצדיק רוצה לצאת - שמחה, והצדיק בטוח במיתתו כדי לקבל שכרו. זהו שכתוב וירא וירץ לקראתם, בשמחה לקבל פניהם. מאיזה מקום? מפתח האהל, כמו שאמרנו. וישתחוו ארצה - אל השכינה.

רבי יוחנן פתח ואמר, (שיר ב) עד שיפוח היום ונסו הצללים סב דמה לך דודי לצבי או לעפר האילים. עד שיפוח היום וגו' - זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה שהוא כהרף עין. בא ראה מה כתוב, (קהלת ו) ואלו חיה אלה שנים פעמים וגו'. ביום המיתה, כל מה שחיה, נחשב כיום אחד אצלו.

אמר רבי שמעון, נשמתו של אדם מתרה בו ואומרת עד שיפוח היום [ונסו הצללים], וידמה בעיניו כהרף עין בעודו בעולם הזה. ונסו הצללים, זהו שכתוב (איוב ח) כי צל ימינו עלי ארץ. בבקשה ממך, סב דמה לך דודי לצבי וגו'.

דבר אחר עד שיפוח היום וגו' - אמר רבי שמעון בן פזי, זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה

אמר אורייתא (סברית גמרא) גמריית וחכמתא סברית ושמושא עבדית. דאלו יהון כל בני אינשא דעלמא סופרים לא יכלין למכתב ולא חסרי תלמידי מחכמתי אלא ככוחלא בעינא ואנא מרבתי אלא כמאן דשתי בימא. ולא הוה, אלא למיתן טיבותא לרבוהי נתיר מניה.

והיו שאלין מניה בההוא סנדלא דיבום עד דנפק נשמתיה ואמר טהור. ולא הוה תמן רבי עקיבא. כד נפק שבתא אשכחיה רבי עקיבא דמית, בזע מאניה וגריר כל בשריה ודמא נחית ונגיד על דיקניה. הוה צונח ובכי, נפק לברא ואמר, שמיא שמיא, אמרו לשמשא ולסיתרא דנהירוותא דהות נהיר נתיר מנהון הא אתחשף. (דף צט ע"ב).

אמר רבי יהודה בשעה שנשמת הצדיק רוצה לצאת שמחה והצדיק בטוח במיתתו כדי לקבל שכרו, הדיא הוא דכתיב, וירא וירץ לקראתם. בשמחה, לקבל פניהם. מאי זה מקום, מפתח האהל פדקא אמרן. וישתחוו ארצה לגבי שכינה.

רבי יוחנן פתח ואמר, (שיר השירים ב) עד שיפוח היום ונסו הצללים סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים. עד שיפוח היום וגו'. זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה שהוא כהרף עין. תא חזי, מה כתיב, (קהלת ו) ואלו חיה אלה שנים פעמים וגו'. ביום המיתה כל מה שחיה נחשב כיום אחד אצלו.

אמר רבי שמעון נשמתו של אדם מתרה בו ואומרת עד שיפוח היום [ונסו הצללים] וידמה בעיניו כהרף עין בעודו בעולם הזה. ונסו הצללים הדיא הוא דכתיב, (איוב ח) כי צל ימינו עלי ארץ. בבקשה ממך סוב דמה לך דודי לצבי וגו'.

דבר אחר עד שיפוח היום וגו'. אמר רבי שמעון בן פזי, וידמה בעיניו כהרף עין בעודו בעולם הזה. ונסו הצללים, זהו שכתוב (איוב ח) כי צל ימינו עלי ארץ. בבקשה ממך, סוב דמה לך דודי לצבי וגו'.

דבר אחר עד שיפוח היום וגו' - אמר רבי שמעון בן פזי, זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה

שהוא כְּהֵרֶף עֵין: מה הֻצְבִי קל בְּרִגְלֵיו - אף אתה הִיָּה קל בְּצִבִּי או כְּעֶפֶר הָאֵילִים לַעֲשׂוֹת רִצּוֹן בּוֹרְאָךְ כְּדֵי שְׁתַּנַּחֵל הָעוֹלָם הַבֶּא, שֶׁהוּא הָרִי בְּשָׁמַיִם, הַנִּקְרָא הַר ה', הַר הַתְּעֻנּוּג, הַהָר הַטּוֹב. ע"כ מדרש הנעלם.

סְתָרֵי תוֹרָה

מִמְשַׁלֶּת הַמֶּלֶךְ נִרְאִית בְּשִׁלְשָׁה גִּוְנִים, גִּוֶּן אֶחָד - מִרְאֵה שְׁנֵרָאָה לְעֵין מִרְחוֹק, וְאֵין הָעֵין יְכוּלָה לַעֲמֹד בְּבִרְוֵר שְׁרֹאָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מִרְחוֹק, עַד שֶׁנּוֹטְלָת הָעֵין מִרְאֵה קֶטַן בְּקֻמוּץ שְׁלֵה, וְעַל זֶה כְּתוּב (יִרְמִיָּה ל"א) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי.

גִּוֶּן שֵׁנִי - מִרְאֵה שֶׁל הָעֵין הַזֹּאת [נ"א שֶׁל אֶחָד] בְּסִתְרָה שְׁלֵה, שְׂאִין הַגִּוֶּן הַזֶּה נִרְאָה לְעֵין, רַק בְּסִתְרָה קֶטַן, שְׁתּוּפֹס וְלֹא עוֹמֵד בְּבִרְוֵר, סוֹתֵם הָעֵין וּפּוֹתַח מַעַט וְלֹקַח אוֹתוֹ הַמִּרְאֵה. וְהַגִּוֶּן הַזֶּה [נ"א הַגִּוֶּן] צָרִיךְ לִפְתּוֹחַ לַעֲמֹד עַל מַה שְׁלֹקַחְתָּ הָעֵין, וְעַל זֶה כְּתוּב (שם) א) מַה אֶתָּה רֹאֶה.

הַגִּוֶּן הַשְּׁלִישִׁי הוּא זֶהר הָאֶסְפֶּקְלָרִיָּה הַמְּאִירָה שְׁלֹא נִרְאָה בּוֹ כָּלֵל, חוּץ מִגִּלְגּוּל הָעֵין כְּאִשֶּׁר הוּא סוֹתֵם בְּסִתִּימוֹת וּמִגִּלְגּוּלִים לוֹ בְּגִלְגּוּל וְנִרְאָה בְּגִלְגּוּל הַזֶּה אֶסְפֶּקְלָרִיָּה הַמְּאִירָה. וְלֹא יְכוּל לַעֲמֹד בְּאוֹתוֹ הַגִּוֶּן, רַק שְׁרֹאָה זֶהר מְאִיר בְּסִתְרָה הָעֵין, וְעַל זֶה כְּתוּב (יחזקאל ל"ו) הִתְהַ עָלֵי יָד ה', (שם ל"ג) [וְיָד ה' הִתְהַ עָלֵי] וְיָד ה' עָלֵי חֲזָקָה. וְכֵלִים מִפְּרָשִׁים מִנְּבִיאֵי הָאֱמֶת, פָּרַט לְמִשָּׁה הַנֶּאֱמָן הַעֲלִיּוֹן שְׁזָכָה לְהִסְתַּפֵּל לְמַעַלָּה בְּמַה שְׁלֹא נִרְאָה כָּלֵל. עָלִיו כְּתוּב (במדבר י"ב) לֹא כֵן עֲבָדִי מִשָּׁה וְגו'.

וְיִרְא אֱלֹו, נִרְאָתָה וְנִתְגַּלְתָּה לִי הַשְׂכִּינָה תוֹךְ אוֹתָן דְּרָגוֹת שֶׁהִתְחַבְּרוּ בְּצִדּוֹ, מִיכָא"ל לְצִד יִמִּין, גְּבֻרִיא"ל לְצִד שְׂמָאל, רַפָּא"ל לְפָנִים, אוֹרִיא"ל לְאַחֹר, וְעַל זֶה נִגְלָתָה עָלָיו הַשְׂכִּינָה בְּאֵלוֹנִים [נ"א צִלְמִים] הִלְלוּ שֶׁל הָעוֹלָם, כְּדֵי לְהִרְאוֹת לְפָנֶיהֶם בְּרִית [ד"א רַשִּׁם רַשִּׁימוֹ] הַקָּדֵשׁ שֶׁהִתָּה בְּכָל הָעוֹלָם בְּסוֹד הָאֱמוּנָה.

זוֹ אֲזִתְרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהֵרֶף עֵין. מַה הֻצְבִּי קל בְּרִגְלֵיו אֵף אֶתָּה הִיָּה קל בְּצִבִּי אוֹ כְּעֶפֶר הָאֵילִים לַעֲשׂוֹת רִצּוֹן בּוֹרְאָךְ כְּדֵי שְׁתַּנַּחֵל הָעוֹלָם הַבֶּא שֶׁהוּא הָרִי בְּשָׁמַיִם הַנִּקְרָא הַר י', הַר הַתְּעֻנּוּג הַהָר הַטּוֹב. ע"כ מדרש הנעלם.

סְתָרֵי תוֹרָה

(חֶסֶד) הוֹרְמִנּוּתָא דְּמִלְכָּא אֶתְחַזִּי בְּתֵלֶת גִּוְנִין, גִּוֶּן חֵד חִיזו דְּאֶתְחַזִּי לְעֵינָא מִרְחִיק, וְעֵינָא לֹא יְכִיל לְקִיּוּמָא בְּבִרְוֵר דְּחִזוּ בְּגִין דְּאִיהוּ מִרְחוֹק, עַד דְּנִטִּיל עֵינָא חִיזו זְעִיר בְּקֻמִּיטו דִּילִיָּה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יִרְמִיָּה ל"א) מִרְחוֹק י' נִרְאָה לִי.

גִּוֶּן תַּנְיִין חִיזו דְּהָאִי (נ"א דְּחָד) עֵינָא בְּסִתִּימוֹ דִּילִיָּה, דְּהָאִי גִוֶּן לֹא אֶתְחַזִּי לְעֵינָא, בְּר בְּסִתִּימוֹ זְעִיר דְּנִקִּיט וְלֹא קִיּוּמָא בְּבִרְוֵר, סִתִּים עֵינָא וּפְתַח זְעִיר וְנִקִּיט הֵהוּא חִיזו, וְגִוֶּן דָּא (נ"א גִּוֶּן וְדָא) אֶצְטְרִיךְ לִפְתּוֹחָא לְקִיּוּמָא עַל מַה דְּנִקִּיט עֵינָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (יִרְמִיָּה א') מַה אֶתָּה רֹאֶה.

גִּוֶּן תְּלִיתָאָה הוּא זֶהר אֶסְפֶּקְלָרִיָּה דְּלֹא אֶתְחַזִּי בִּיה כָּלֵל, בְּר בְּגִלְגּוּלָא דְּעֵינָא כִּד אִיהוּ סִתִּים בְּסִתִּימוֹ וּמִגִּלְגּוּלִין לִיָּה בְּגִלְגּוּלָא וְאֶתְחַזִּי בְּהָאִי גִלְגּוּלָא אֶסְפֶּקְלָרִיָּה דְּנִתְרָא וְלֹא יְכִיל לְקִיּוּמָא בְּהֵהוּא גִוֶּן בְּר דְּחִזוּ זֶהר מִנְּהִרָא בְּסִתִּימוֹ דְּעֵינָא וְעַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל ל"ו) הִתְהַ עָלֵי יָד י' (יחזקאל ל"ג) (נ"א וְיָד י' הִתְהַ אֵלֵי) וְיָד י' עָלֵי חֲזָקָה. וְכֵלִהוּ מִתְּפָרְשֵׁן מִנְּבִיאֵי קְשׁוּט. בְּר מִשָּׁה מְהִימָנָא עֲלָאָה דְּזָכָה לְאֶסְתַּפֵּלָא לְעִילָא בְּמָה דְּלֹא אֶתְחַזִּי כָּלֵל. עָלִיָּה כְּתִיב, (במדבר י"ב) לֹא כֵן עֲבָדִי מִשָּׁה וְגו' :

וְיִרְא אֱלֹו אֶתְחַזִּי וְאֶתְגַּלִּי לִיָּה שְׂכִינְתָּא גוֹ אֲנִין דְּרִגִּין דְּאֶתְחַבְּרוּ בְּסִטְרוֹ, מִיכָא"ל לְסִטְרָא יְמִינָא. גְּבֻרִיא"ל לְסִטְרָא שְׂמָאלָא. רַפָּא"ל לְקֻמָּא. אוֹרִיא"ל לְאַחֹרָא. וְעַל דָּא אֶתְגַּלְיָא עָלִיָּה שְׂכִינְתָּא בְּהִי אֱלוֹנִי (נ"א צִלְמִין) דְּעִלְמָא, בְּגִין לְאַחֲזָאָה קַמִּיָּהוּ בְּרִית (ד"א ל"ג קַדְמָאָה רַשִּׁימוֹ) קַדִּישָׁא דְּהִתָּה בְּכָל עִלְמָא בְּרָזָא דְּמִהִימְנוּתָא.

וְיִרְא אֱלֹו, נִרְאָתָה וְנִתְגַּלְתָּה לִי הַשְׂכִּינָה תוֹךְ אוֹתָן דְּרָגוֹת שֶׁהִתְחַבְּרוּ בְּצִדּוֹ, מִיכָא"ל לְצִד יִמִּין, גְּבֻרִיא"ל לְצִד שְׂמָאל, רַפָּא"ל לְפָנִים, אוֹרִיא"ל לְאַחֹר, וְעַל זֶה נִגְלָתָה עָלָיו הַשְׂכִּינָה בְּאֵלוֹנִים [נ"א צִלְמִים] הִלְלוּ שֶׁל הָעוֹלָם, כְּדֵי לְהִרְאוֹת לְפָנֶיהֶם בְּרִית [ד"א רַשִּׁם רַשִּׁימוֹ] הַקָּדֵשׁ שֶׁהִתָּה בְּכָל הָעוֹלָם בְּסוֹד הָאֱמוּנָה.